

SVARTNÄSIN RANTA-ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

10.9.2023

 Envibio

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	4
5. PESIMÄLINNUSTO	7
6. LEPAKOT	8
7. MUU LAJISTO.....	9
8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	10
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	10

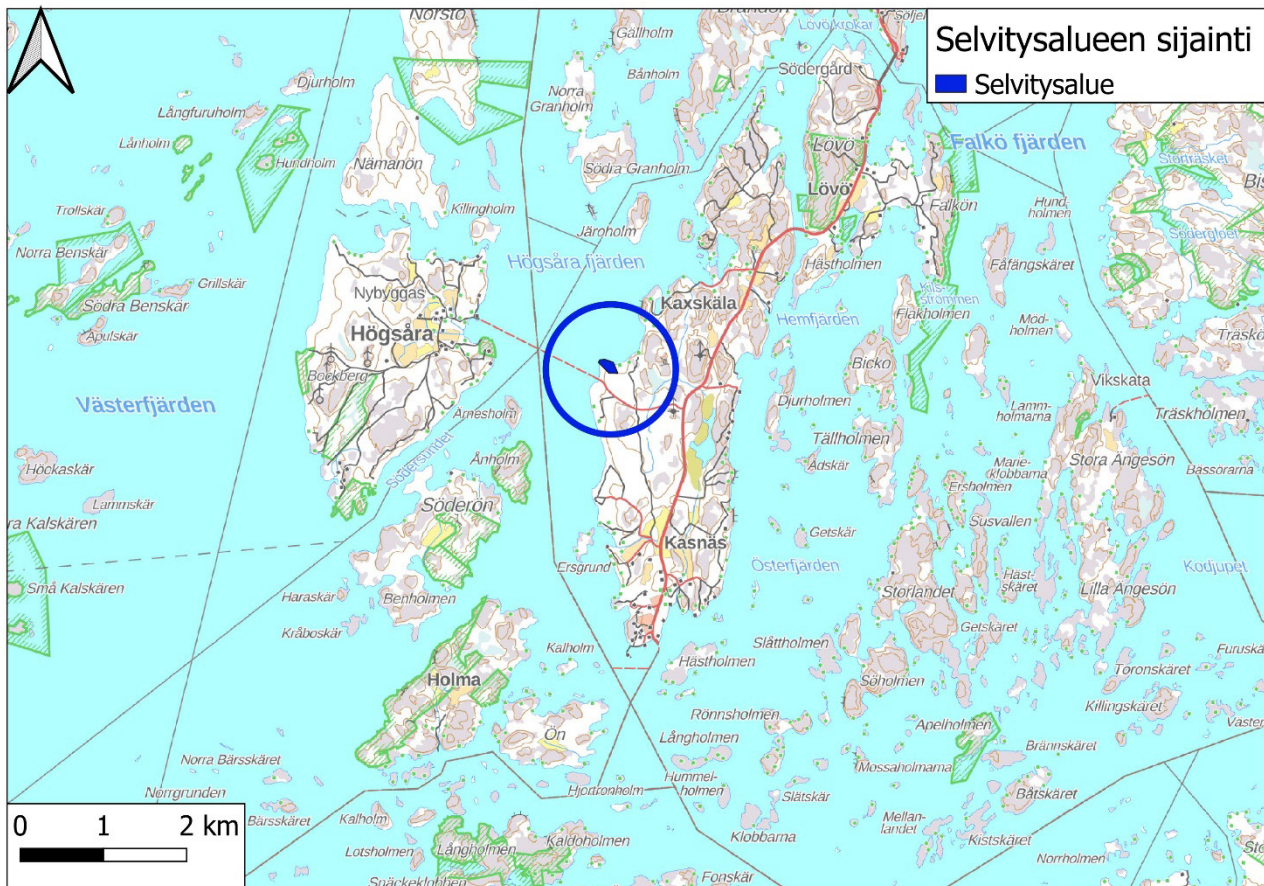
Kannen kuva: Harvennettua koivumetsää selvitysalueella.

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 09/2023

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Kemiönsaaren Kaxskålan kylässä sijaitsevan Svartnäs in ranta-asemakaava-alueen luontoselvityksen. Kaava-alue käsittää kiinteistön 322-498-1-5 Svartnäs (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti (ympyröity sinisellä).

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 64 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoseelvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-elokuussa 2023. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Kemiönsaaren lounaisosassa Kaxskälän kylässä Svartnäsin alueella (kartta 1). Sen pinta-ala on noin 2 ha. Välittömästi selvitysalueen itäpuolella sijaitsee ympärivuotisessa käytössä oleva omakotitalo piharakennuksineen ja avoimine pihoineen. Omakotitalon eteläpuolelta johtaa tieyhteys selvitysalueelle, joka on luonnonoloiltaan melko yhtenäinen. Merenrannassa on matalaa kivikkorantaa, ja muu osa kiinteistöstä on nuorta harvennettua koivumetsää. Rannan tuntumassa kasvaneet tervalepät on kaadettu ja ne vesovat kannoista. Tien päässä on tilapäisenä mökkinä käytettävä asuntovaunu, jonka ympäriltä on raivattu puustoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 26.5.2023 ja 19.8.2023 tehtyihin maastokäynteihin. Selvitysalueella ei ole maankäytössä huomioitavia arvokkaita luontotyyppikohteita.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin kahteen luontotyyppikuviioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 2-3.

KUVIO 1 – KIVIKKORANTA

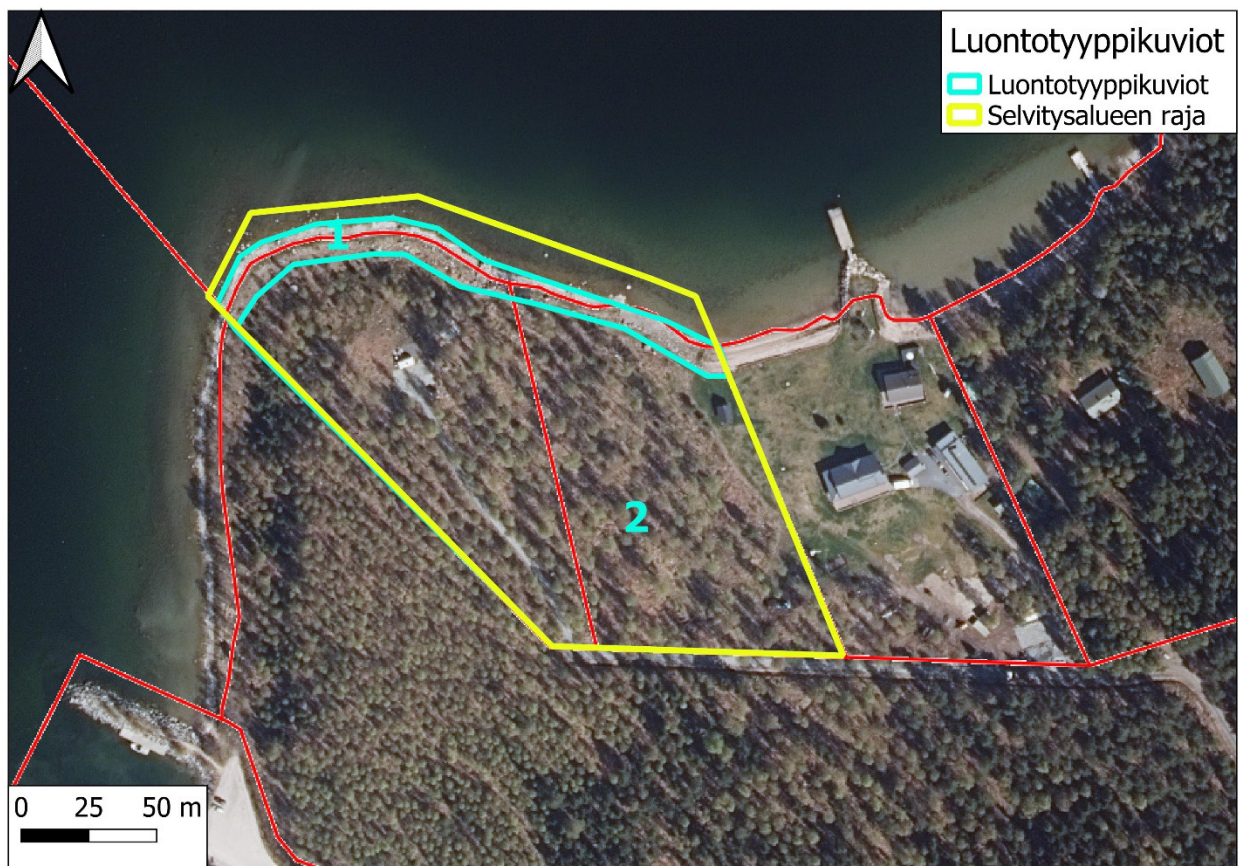
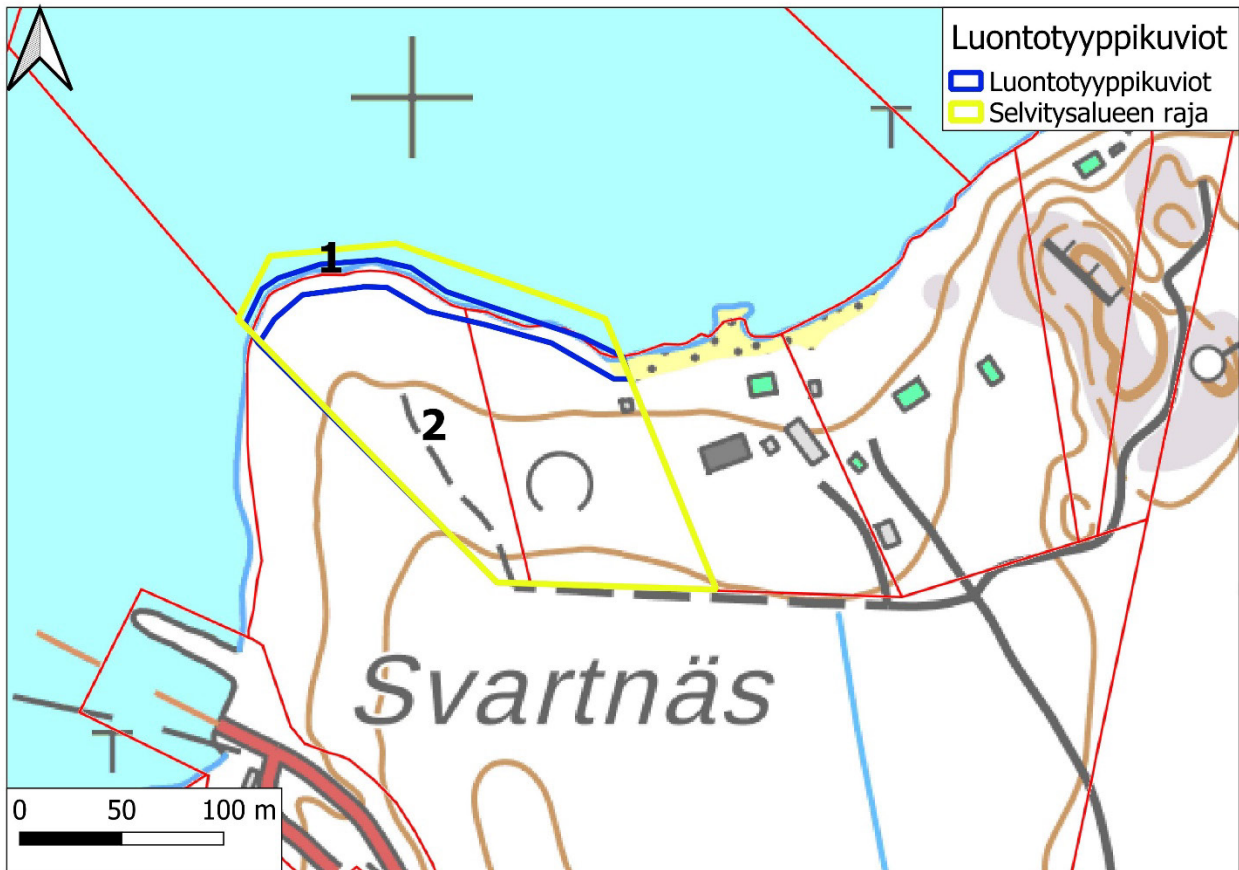
Matala ja suojaton kivikkoranta (kuva 1), joka on alttiina Högsåra fjärdenin aallokelle. Kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta, mutta kivien väliset rantaniitty laikut ovat pieniä. Kasvisto koostuu yleisistä kivikkoisten merenrantojen lajeista. Siihen kuuluvat mm. syysmaitiainen (*Scorzoneroides autumnalis*), suolavihvilä (*Juncus gerardii*), ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*), merisuolake (*Triglochin maritima*), merirannikki (*Lysimachia maritima*), ruokoraiheinä (*Lolium arundinaceum*), meriasteri (*Galatella tripolium*), rönsyröllä

(*Agrostis stolonifera*), isosappi (*Centaurium littorale*) ja meriratamo (*Plantago maritima*). Kiinteistön itäreunalla on viereiseltä kiinteistöltä rakennettu pengerreretty tieura, jonka lähistöllä kasvaa mm. haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltua valkokarhunköynnöstä (*Convolvulus sepium*). Kivikkorannan yläpuolella sijaitseva kapea tervaleppävyöhyke on hakattu, ja tervaleppien kannot vesovat.

Kuva 1. Kivikkorantaa.

Kivikkoranta edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä kivikkorannat ja Suomen kansainvälistä vastuuluontotyyppiä Itämeren kivikkorannat. Luontotyyppi ei ole uhanalainen, vaan se on arvioitu säilyväksi. Kyseessä ei myöskään ole tavanomaista edustavampi kivikkoranta, joten tarvetta maankäyttösuosituksille ei ole. Hakattu tervaleppävyöhyke edustaa luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin luokituksessa luontotyyppiä merenrannan leppävyöt ja -pensaikot, joka on niin ikään arvioitu säilyväksi. Puuston hakkaaminen on heikentänyt sen edustavuutta merkittävästi.

Kartat 2-3. Luontotyyppikuviot maastokartalla ja ilmakuvalla.

KUVIO 2 – TUORE KANGASMETSÄ

Harvennettua nuorta koivikkoa kasvava tuore kangas (kannen kuva). Kuviolla on pihlajan vesoja ja paljon vesovia koivun kantoja. Koivujen lomasta löytyi myös kaksi vesovaa pähkinäpensasta. Kenttäkerroksessa kiinnittää huomiota sananjalan (*Pteridium aquilinum*) runsaus (kuva 2). Laji on hyötynyt puuston harventamisesta. Muita tavallisia metsäkasveja ovat mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukka (*V. vitis-idaea*), metsälauha (*Avenella flexuosa*), oravanmarja (*Maianthemum bifolium*), metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*), ahomansikka (*Fragaria vesca*), kevätpiippo (*Luzula pilosa*), sormisara (*Carex digitata*), jänönsalaatti (*Lactuca muralis*), nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*) ja niukkana esiintyvä lehtotesma (*Milium effusum*).

Kuva 2. Koivikkoa tontilla olevan tien vieressä.

5. PESIMÄLINNUSTO

Pesimälinnustoa havainnoitiin 26.5.2023 aamulla klo 8.05-8.40 tehdyllä maastokäynnillä. Tuolloin puuston havaittiin olevan niin nuorta ja harvennettua sekä metsätyypin kangasmetsää ja rantojen karuja kivikkorantoja, ettei lisäkäyntejä linnuston selvittämiseksi

katsottu enää tarpeelliseksi. Lisäksi alue rajautuu omakotitalon pihapiiriin ja myös itse alueella on paljon ihmistoimintaa, joten häiriöherkät lajit eivät siellä voi pesiä. Säätila oli linnuston havainnoinnin kannalta riittävän hyvä (pilvistä, ilman lämpötila +12 °C), joskin tuuli oli kohtalaista. Pienellä alueella tästä ei kuitenkaan ollut haittaa lintujen havaitsemisen kannalta.

Pesimälinnusto on harvaa ja tavanomaista. Pesimälajistoon kuuluivat vuonna 2023 vain pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), peippo (*Fringilla coelebs*) ja kirjosiippo (*Ficedula hypoleuca*). Lisäksi rannalla nähtiin kaksi kyhmyjoutsenta (*Cygnus olor*), mutta joutsenet eivät pysty pesimään avoimilla kivikkorannoilla, eikä aivan lähellä ole pesintään sopivia suojaista rantoja tai pieniä kallioluotoja. Linnustoon perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

6. LEPAKOT

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kahtena yönä (taulukko 1) kävellen ristiin rastiin alueella. Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Sääolosuhteet olivat molempina öinä hyvät. Kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka merkittiin muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö. Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin 26.5.2023.

Päivä	Laskenta-aika	Sää
10.7.2023	0.10-0.40	Lämpötila +12 °C, tyyntä, selkeää
23.7.2023	23.05-23.35	Lämpötila +15 °C, heikkoa tuulta, puolipilvistä

Taulukko 1. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

Jälkimmäisellä kartoituskerralla havaittiin yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa (kartta 4). Sopivia päiväpiiloja tai lisääntymis- tai talvehtimispaikkoja ei löytynyt. Lepakot voivat kuitenkin mahdollisesti käyttää esimerkiksi lähialueen rakennuksia lepo- ja ehkä lisääntymispaikkoinaan. Kaiken kaikkiaan havaintoja oli niin vähän, että alueella ei vaikuta olevan tavallista suurempaa merkitystä lepakoille, vaan sen voidaan arvioida

kuuluvan luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen arvoluokituksessa. Erityisiä lepakkojen esiintymisen perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole siten tarpeen antaa. Lepakot kärsivät keinovalosta, joten sen lisäämisessä olisi hyvä olla maltillinen.

Kartta 4. Lepakkohavainto.

7. MUU LAJISTO

Lintuja ja lepakkoja käsitellään aiemmissa kappaleissa. Selvitysalueella ei ole viitasammakon kutupaikoiksi sopivia pienvesiä tai rantaruovikoita. Merkkejä liito-oravasta (papanoita) etsittiin 26.5.2023, eikä niitä löydetty. Puusto on liito-oravalle liian nuorta ja harvennettua, eikä suojaa tarjoavia kuusia ole. Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä, eikä niitä löydetty tässäkään työssä.

8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Selvitysalueelta ei löytynyt sellaisia luontoarvoja, joiden perusteella olisi tarpeen antaa varsinaisia maankäyttösuosituksia. Lepakoiden kannalta olisi suotavaa olla maltillinen keinovalaistuksen lisäämisessä.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen Lajitietokeskus 2023. Aineistopyyntö 15.5.2023.
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden

metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>